

NORGES TEKNISK-
NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET
INSTITUTT FOR KJEMI

Faglig kontakt under eksamen:
Institutt for kjemi, Gløshaugen
Tore H. Johansen, Realfagbygget, 73 59 62 23

EKSAMEN I EMNE SIK3031/MNK KJ 231 VIDEREGRÅENDE UORGANISK KJEMI

Fredag 20. desember 2002
Tid: kl. 09.00 – 14.00

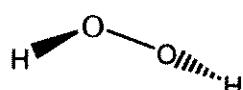
Hjelpebidler: D – Ingen trykte eller håndskrevne hjelpebidler. Bestemt enkel kalkulator tillatt.

Eksamenssettet består av 4 sider og 1 vedlegg. Alle oppgaver skal besvares.

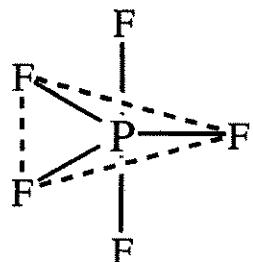
OPPGAVE 1

1.   a) Hva er bakgrunnen for at en symmetrigruppe ofte kalles en punktgruppe?

b) Angi punktgruppen til følgende molekyler. Angi også et tilstrekkelig antall symmetrielementer for å støtte din konklusjon.

i) H_2O ii) PCl_3 iii) BF_3 iv) H_2O_2 (*se figur*)   v) SF_6
- c)   i) Tre av molekylene i punkt b) ovenfor er polare. Hvilke?

ii) Ett av molekylene i punkt b) ovenfor har muligheten for kiralitet. Hvilket?

Grunn gi dine svar med symmetriargumenter.

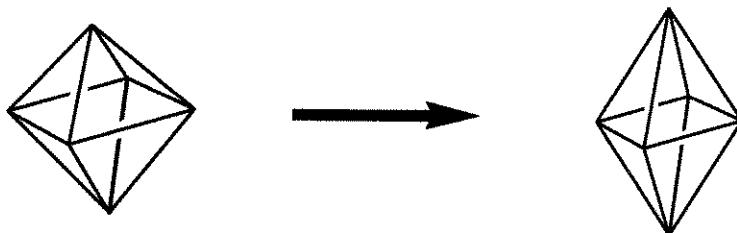
2. a) Bestem punktgruppen til molekylet fosforpentafluorid, PF_5 . Enkel VSEPR teori gir at strukturen er trigonal bipyramidal:

- b) Ved å benytte relevant karaktertabell (vedlegg 1), hva er maksimum degenerasjon i PF_5 sine molekyrlortitaler?
- c) Hvilke av fosfors 3p atomorbitaler bidrar til molekyrlortitaler av denne maksimum degenerasjon?

OPPGAVE 2

1. Når et heksakoordinert kompleks ML_6 forskyves fra perfekt oktaedrisk til tetragonal struktur, endres også kompleksets ligandfelt, og oppsplittingen av dets energinivåer. Symmetrien endres fra O_h til D_{4h} .

- a) Anta at den tetragonale forskyvningen skjer langs z -aksen. Skissér endringen i energioppssplittingen for d-orbitalene t_{2g} og e_g i O_h symmetri til de man finner i et svakt tetragonalt forskjøvet kompleks med symmetri D_{4h} . (Husk at t_{2g} utgjør orbitalene d_{xy}, d_{yz}, d_{zx} , mens e_g utgjør orbitalene d_{z^2} og $d_{x^2-y^2}$).

- b) Ved å benytte karaktertabellen for D_{4h} i vedlegg 1, angi de ulike symmetri-representasjoner for hvert energinivå i det tetragonale komplekset.
- c) Antyd hva som skjer med energinivåene ved videre forskyvning til et plankvadratisk kompleks med samme symmetri; D_{4h} .
- d) De tetrakoordinerte $3d^8$ kompleksene $[\text{NiCl}_4]^{2-}$ og $[\text{Ni}(\text{CN})_4]^{2-}$ har ulik geometri. Klorkomplekset er et forskjøvet tetraedrisk kompleks med symmetri D_{2d} , mens cyanidkomplekset er plankvadratisk med symmetri D_{4h} .

Gi en kort forklaring på denne forskjellen i geometri, med utgangspunkt i ligandfelt-splitting.

OPPGAVE 3

1. Komplekset $\text{Cr}(\text{NH}_3)_6^{3+}$ er et $3d^3$ kompleks med punktsymmetri O_h , og dets elektroniske spektra er blitt studert.
  - a) Utled termsymbolet for den elektroniske grunntilstanden i det tenkte frie Cr^{3+} ionet (dvs. kompleksets termsymbol for grunntilstanden i et uendelig svakt ligandfelt).
  - b) Et Tanabe-Sugano diagram viser at de gyldige termsymboler (energinivåer) for et d^3 kompleks er som følger:

Benytt Hunds regler og omarranger disse åtte termsymbolene i korrekt energetisk rekkefølge i henhold til disse. Angi Hunds to første regler som argumentasjon.

- c) Hva sier den spektroskopiske utvalgsregelen om endring i spinnmultiplisitet (ΔS) under en ligandfelt elektronoverføring?
- d) I et O_h symmetrisk ligandfelt vil et flerelektronkompleks med en F term grunntilstand splittes i de molekulære termnivåene T_{1g} , T_{2g} og A_{2g} . I et spesifikt d^3 kompleks vil A_{2g} være det mest stabile nivået, mens T_{1g} vil være det minst stabile nivået fra denne F termen. Elektronspektrum for $\text{Cr}(\text{NH}_3)_6^{3+}$ viser to toppere ved henholdsvis 21550 cm^{-1} og 28500 cm^{-1} , og har en slik intensitet at de må være spinn-tillatte overganger.
  - i) Bruk denne informasjonen til å skrive opp elektronovergangene til disse toppene i elektronspektrum for $\text{Cr}(\text{NH}_3)_6^{3+}$ ved å bruke de molekulære termsymbolene, inkludert spinnmultiplisitet.
  - ii) Angi hvilken tallverdi (cm^{-1}) som hører til hvilken overgang.

2. Det frie gassfase ionet V^{3+} (d^2) har en ^3F grunntilstand. Termene ^1D og ^3P ligger henholdsvis 10642 cm^{-1} og 12920 cm^{-1} over ^3F . Energiene kan uttrykkes i form av de såkalte Racah parametre A, B og C, som følger:

$$E(^3F) = A - 8B; \quad E(^3P) = A + 7B; \quad E(^1D) = A - 3B + 2C$$

Fra disse opplysningene, beregn verdiene for parametrene B og C for V^{3+} ionet.

OPPGAVE 4

- a) Beskriv en Shottky-defekt og en Frenkel-defekt.
  - b) Hva mener vi med ustøkiometriske forbindelser? Gi to eksempler på ustøkiometriske forbindelser.
  - c) Hvorfor kan Ca-dopet ZrO_2 brukes i en fast oksid brenselcelle?
  - d) Definer metall, halvleder og isolator ved hjelp av båndteorien. Hva mener vi med en n-type halvleder?
  - e) Forklar hvorfor FeO er en halvleder.
  - f) Hvilke egenskaper definerer en superleder?
  - g) Hva er opphavet til magnetisme?
  - h) Beskriv en antiferromagnet. Hvorfor er $ZnFe_2O_4$ antiferromagnetisk?
  - i) Beskriv ReO_3 stрукturen. Hvordan er den relatert til perovskittstrukturen?
-

Sensurfrist: 20. januar 2003.

Kandidatene må selv oppsøke sensuroppslagene, eller ringe NTNUs automatiske sensurtelefon: 815 48 014.

Verken eksamenskontoret eller instituttkontoret har kapasitet til å svare på telefonhenvendelser angående eksamenssensur.

VEDLEGG 1 Karaktertabeller

D_{3h}	E	$2C_3$	$3C_2$	σ_h	$2S_3$	$3\sigma_v$	$h = 12$
A'_1	1	1	1	1	1	1	$x^2 + y^2, z^2$
A''_2	1	1	-1	1	1	-1	
E'	2	-1	0	2	-1	0	(x, y)
A'_1	1	1	1	-1	-1	-1	$(x^2 - y^2, xy)$
A''_2	1	1	-1	-1	-1	1	
E''	2	-1	0	-2	1	0	(zx, yz)

D_{4h}	E	$2C_4$	C_2	$2C_2$	$2C_2\mu$	i	$2S_4$	σ_h	$2\sigma_v$	$2\sigma_d$	$h = 16$
A_{1g}	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	$x^2 + y^2, z^2$
A_{2g}	1	1	-1	-1	1	1	1	-1	-1	-1	
B_{1g}	1	-1	1	-1	1	-1	1	1	-1	1	$x^2 - y^2$
B_{2g}	1	-1	1	-1	1	1	-1	1	1	1	xy
E_g	2	0	-2	0	0	2	0	-2	0	0	(zx, yz)
A_{1u}	1	1	1	1	1	-1	-1	-1	-1	-1	
A_{2u}	1	1	1	-1	-1	-1	-1	1	1	1	z
B_{1u}	1	-1	1	1	-1	1	-1	1	-1	1	
B_{2u}	1	-1	1	-1	1	-1	1	-1	1	-1	
E_u	2	0	-2	0	0	0	-2	0	2	0	(x, y)